

Veldbiologische Werken

Ecologisch onderzoek en advies

Deel III

Resultaten Vleermuisonderzoek

Waterloostraat 27 te Breda

d.d. 28 juni 2019

Geachte heer De Pijper,

Naar aanleiding van uw opdracht voor aanvullend onderzoek naar Vleermuizen op planlocatie Waterloostraat 27 te Breda geven wij u hierbij de bevindingen.

Uitgangspunt

In deze rapportage vindt u de resultaten van het onderzoek naar Vleermuizen op uw planlocatie en de nabije omgeving. Het onderzoek heeft zich gericht op het functioneel gebruik van het gebouw en de omliggende terreinen door Vleermuizen. Hiervoor zijn een zestal onderzoeken uitgevoerd namelijk:

- Onderzoek naar het zomerverblijf 1 x ochtend rond april 2019,
- Onderzoek naar het kraamverblijf 2 x avond rond mei/juni 2019,
- Onderzoek naar paarverblijf 2 x avond rond september/oktober 2018
- Onderzoek naar winterverblijf 1 bezoek in januari/februari (inpandig)

Methode van onderzoek

De methode van onderzoek naar Vleermuizen wordt nauwkeuring omschreven in onder meer de volgende Kennisdocumenten B12:

- Gewone dwergvleermuis;
- Gewone grootoorvleermuis
- Rosse vleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Watervleermuis

Deze documenten gelden als standaardwerk voor het uitvoeren van onderzoek naar Vleermuizen waarbij het Vleermuisprotocol 2017 opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en RVO.nl de leidraad vormt voor het inrichten van het onderzoek en wordt als zodanig door Veldbiologische Werken uitgevoerd.

Voor onderzoek naar Vleermuizen is specialistische apparatuur nodig, daarin is voorzien door gebruik te maken van de Petterson D240x, Magenta 5, de Batlogger C en de ultrasoon microfoon M500, eventuele determinaties (sonogrammen) zijn gecheckt met de BatExplorer.

Aanpak

Het veldbezoek bestaat uit een zestal bezoeken van de planlocatie in de maanden maart/april t/m oktober, waarbij ten minste éénmaal de nabije omgeving van de planlocatie is geïnventariseerd op de aanwezige vleermuissoorten en eventuele verblijven. De planlocatie is zesmaal bezocht, waarbij ten minste éénmaal het onderzoek in de vroege ochtend heeft plaatsgevonden. Afhankelijk van de grootte van het planobject is het onderzoek uitgevoerd door meerdere medewerkers.

Tijdens de veldbezoeken is gezocht naar geschikt habitat, rust- en verblijfplaatsen, leefomgeving, kraam indicierend gedrag, paarverblijven, foerageerplaatsen, vliegroutes en potentiële geschiktheid winterverblijven. Deze onderzoeken hebben plaatsgevonden met de planlocatie als uitgangspunt.

Van deze veldbezoeken zijn track-routes opgenomen met behulp van een mobiele telefoon en geluidopnames gemaakt van waarnemingen (wel en niet verwerkt in een sonogram). Van de veldwaarnemingen zijn aantekeningen gemaakt. De relevante bevindingen zijn ingetekend op een kaart.

Verwachten

Volgens de verspreidingsatlas (NDFF) zijn op deze locatie de volgende vleermuissoorten mogelijk te verwachten:

- Laatvlieger
- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Rosse vleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Tweekleurige vleermuis

Resultaat

Veldbezoeken hebben plaatsgevonden op de volgende dagen: 13 september 2018, 30 augustus 2018, 7 februari 2019, 26 april 2019, 15 mei 2019, 14 juni 2019.

In het najaar van 2018 is gestart met het vleermuisonderzoek. Daarbij is eerst de balts- en paarverblijven van Gewone en Ruige dwergvleermuizen onderzocht. Opvallend hierbij is dat de binnenplaats en de omringende bomen van de planlocatie worden gebruikt als balts- en paargelegenheid. Vanuit de omringende bomen zijn baltsroep gehoord en ingetekend op de overzichtskaart in memo met nummer 2018-104 m (bijlage).

In memo 2018-110 m (bijlage) opgesteld na een tweede locatiebezoek waarbij het balts- en paargedrag van Gewone dwergvleermuis nogmaals is onderzocht, is aan de noordgevel activiteit van Gewone dwergvleermuis waargenomen die duiden op het gebruik van het gebouw voor balts- en paaractiviteit, in deze memo en in antwoord op uw vraag is een voorstel voor compenserende maatregelen gedaan.

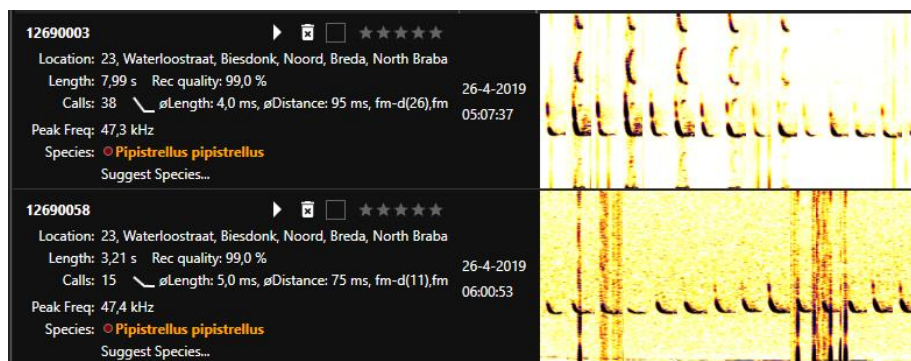
Gedurende de wintermaanden heeft in pandig onderzoek plaats gevonden in de kelders en andere bereikbare binnenruimten, hierbij zijn geen waarnemingen gedaan van overwinterende vleermuizen. Het gebouw is niet in gebruik als overwinteringsplaats.

Tijdens het voorjaarsronden van 2019 zijn Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en een Rosse Vleermuis waargenomen. De Gewone dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis maken gebruik van gebouwen voor hun verblijven. Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis maken graag gebruik van bomen voor verblijf. Hiermee wordt nogmaals het belang van de bomen voor Vleermuizen op de binnenplaats en het park in de omgeving benadrukt. De Gewone dwergvleermuis en mogelijk ook de Gewone grootoorvleermuis maken gebruik van de omliggende huizen met (rode) dakpannen voor hun verblijf.

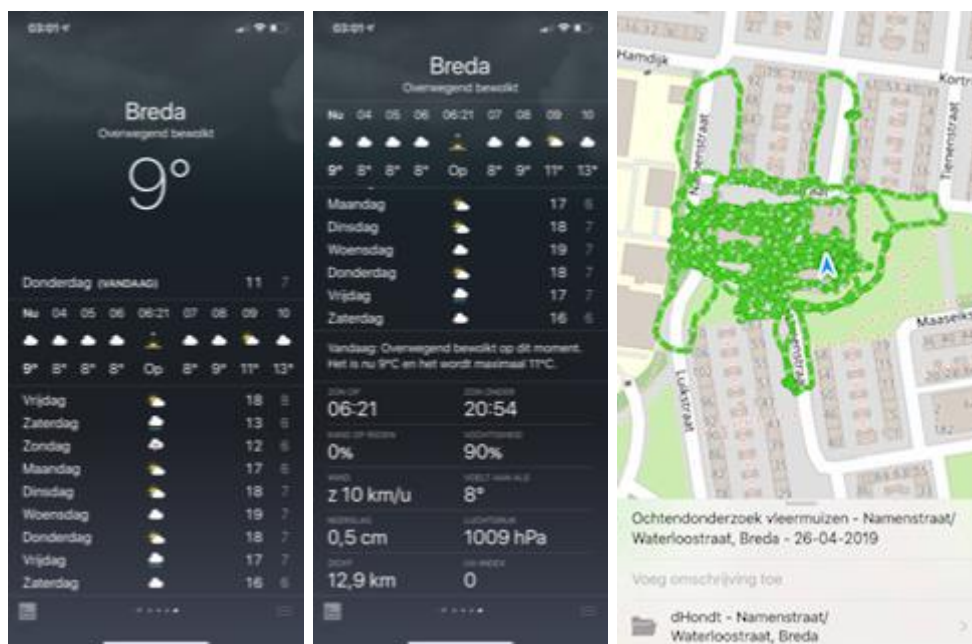
Verder is het sportzaaltje achter het pand van de Namenstraat 60 in gebruik als verblijfplaats van Gewone dwergvleermuis en mogelijk als kraamkolonie. Het plangebied aan de Waterloostraat 27 wordt niet gebruikt als kraamlocatie wel als foerageerlocatie (binnenplein en bomenrij) en voor tijdelijk verblijven gedurende de nachtelijke jachtvluchten (bomenrij).

Veldgegevens

Locatiebezoek 26 april 2019

Sonogrammen van Gewone dwergvleermuis

Temperatuur en looproute onderzoek 26-4-2019

Locatiebezoek 15 mei 2019

12690235

Location: 23, Waterloostraat, Biesdonk, Noord, Breda, North Braba

Length: 20,51 s Rec quality: 71,4 %

Calls: 18 Length: 5,0 ms, Distance: 90 ms, fm-d(10),fm

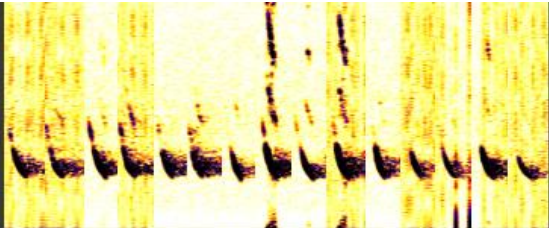
Peak Freq: 40,0 kHz

Species: **Plecotus auritus**

Suggest Species...

15-5-2019

22:48:51

Waarneming van Gewone grootoorvleermuis, 15-5-2019

Koninklijk Nederlands
Meteorologisch Instituut
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Home KNMI.nl

Klimatologie

Daggegevens van het weer in Nederland

Kies station, jaar, maand, dag en druk vervolgens op de knop "toon"

Gilze-Rijen sinds 01/01/1951

2019

mei

15

toon

Daggegevens van het weer in Nederland

Het weer op woensdag 15 mei 2019 te Gilze-Rijen

© KNMI

Temperatuur		Normaal	Neerslag	
Gemiddelde	12.3 °C	13.4 °C	Hoeveelheid	0.0 mm
Maximum	18.2 °C	18.7 °C	Duur	0.0 uur
Minimum	4.5 °C	7.6 °C		
Zon, bewolking & zicht			Wind	
Duur zonneschijn	14.2 uur		Gemiddelde snelheid	3.5 m/s (3 Bft)
Rel. zonneschijnduur	91 %	42 %	Maximale uurgemiddelde snelheid	6.0 m/s (4 Bft)
Gem. bedekkingsgraad	2 octa's		Maximale stoot	14.0 m/s
	Licht bewolkt			
Minimaal zicht	20.0 km		Overheersende richting	52 ° (NO)
Relatieve luchtvochtigheid			Luchtdruk	
Gemiddelde	50 %	74 %	Gemiddelde luchtdruk	1026.0 hPa

Voor meer elementen van deze stations, kies "Download"

 [Download](#)

Weersomstandigheden 15-5-2019

Locatiebezoek 14 juni 2019

12690403

►

✕

□

★ ★ ★ ★ ★

Location: 23, Waterloostraat, Biesdonk, Noord, Breda, North Braba

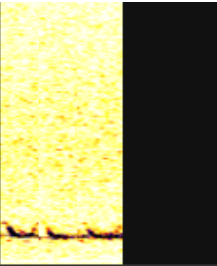
Length: 9,33 s Rec quality: 11,8 %

Calls: 3 Length: 4,4 ms, Distance: 2697 ms, fm-d(1),fr

Peak Freq: 16,3 kHz

Species: ● **Nyctalus noctula**

Suggest Species...

12690407

►

✕

□

★ ★ ★ ★ ★

Location: 23, Waterloostraat, Biesdonk, Noord, Breda, North Braba

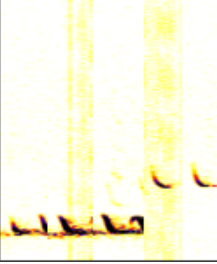
Length: 4,25 s Rec quality: 45,7 %

Calls: 5 Length: 6,6 ms, Distance: 1287 ms, fm-d(3)

Peak Freq: 16,4 kHz (2 Species)

Species: ● **Nyctalus noctula**

Suggest Species...

De passerende Rosse dwergvleermuis, 14 juni 2019

Koninklijk Nederlands
Meteorologisch Instituut
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Home KNMI.nl

Klimatologie

Daggegevens van het weer in Nederland

Kies station, jaar, maand, dag en druk vervolgens op de knop "toon"

Gilze-Rijen sinds 01/01/1951 2019 juni 14 **toon**

Daggegevens van het weer in Nederland

Het weer op vrijdag 14 juni 2019 te Gilze-Rijen

Temperatuur		Normaal	Neerslag	
Gemiddelde	17.5 °C	15.6 °C	Hoeveelheid	0.6 mm
Maximum	24.2 °C	20.5 °C	Duur	0.6 uur
Minimum	10.2 °C	10.0 °C		

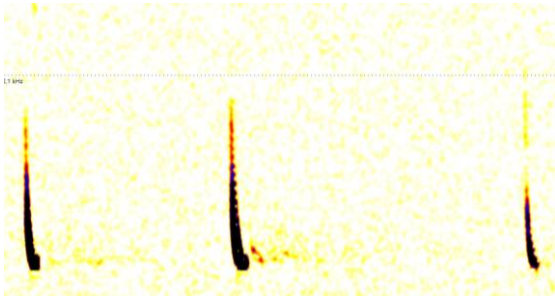
Zon, bewolking & zicht		41 %	Wind	
Duur zonneschijn	9.0 uur		Gemiddelde snelheid	3.5 m/s (3 Bft)
Rel. zonneschijnduur	54 %		Maximale uurgemiddelde snelheid	6.0 m/s (4 Bft)
Gem. bedekkingsgraad	6 octa's		Maximale stoot	10.0 m/s
	Zwaar bewolkt		Overheersende richting	185 ° (Z)
Minimaal zicht	9.0 km			

Relatieve luchtvochtigheid		Normaal	Luchtdruk	
Gemiddelde	75 %	74 %	Gemiddelde luchtdruk	1013.2 hPa

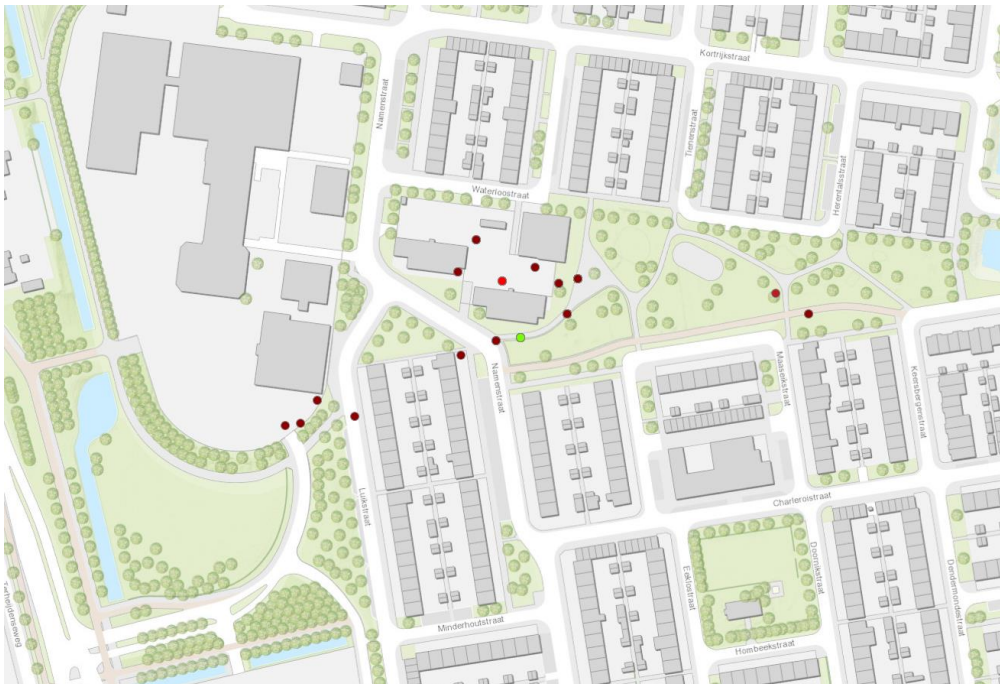
Voor meer elementen van deze stations, kies "Download"

 Download

KNMI daggegevens weer

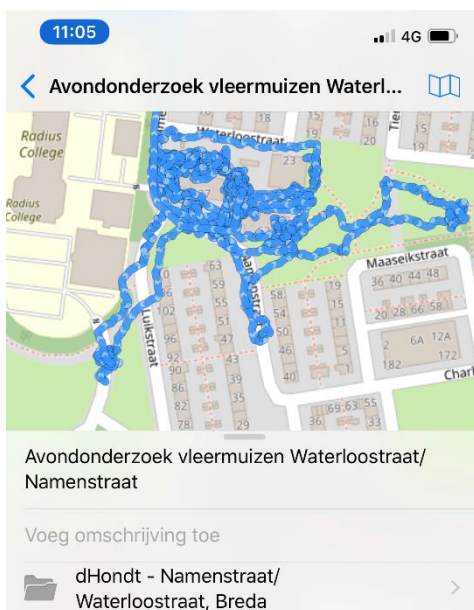

Jachtroep Tweekleurige vleermuis

Overzichtskaart omgeving planlocatie, waarnemingen batlogger 14 juni 2019

● Gewone dwergvleermuis, ● Ruige dwergvleermuis, ● Gewone grootoorvleermuis, ● Tweekleurige vleermuis

Looproutes 14 juni 2019 veldwerkers

Conclusie

Het plangebouw aan de Waterloostraat 27 te Breda is incidenteel in gebruik door Vleermuizen. Waarbij incidenteel kan worden omschreven als niet stelselmatig. Voor het omliggende terrein ligt dit anders, daar maakt vleermuis frequent gebruik van de binnenplaats, bomen en routes langs het plangebouw.

Terrein-gebonden

Het omliggende terrein van locatie Waterloostraat 27 inclusief binnenplaats en bomenrij is in gebruik bij vleermuizen als foerageerplaats, kort zomerverblijf, balts- en paarverblijf en (oriëntatie) vliegroute. Naar schatting maken meer dan 15 vleermuizen per nacht gebruik van de binnenplaats en bomenrij. Waarbij Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis op de binnenplaats foerageren, kort verblijven en er balts- en paarverblijf hebben en daarbij gebruik maken van de bomenrij. Waarbij Tweekleurige vleermuis en Rosse vleermuis het pand en de omliggende wegen lijken te gebruiken als oriëntatiepunt.

Gebouw-gebonden

Het gebouw is aan de noordgevel in gebruik als zomerverblijf en als balts- en paarverblijf. Naar schatting maken 1-5 vleermuizen (Gewone dwergvleermuizen) gebruik van de noordzijde van het pand. Er is geen kraam indicierend gedrag waargenomen.

Dit betekent dat met ingrepen aan het pand of in de directe omgeving de leefomgeving van vleermuizen wordt beïnvloed.

Maatregelen

Het pand is incidenteel in gebruik door Vleermuizen gedurende de zomermaanden en als balts- en paarverblijf (noordgevel) in het najaar. Het plaatsen van vleermuiskasten in de directe omgeving onder vergelijkbare omstandigheden kan uitkomst bieden. De kasten dienen 6 maanden voor het definitieve sloopwerk te worden geplaatst, zodat de Vleermuizen kunnen wennen aan het geboden alternatief. (zie daarvoor memo 2018-104 m en 2018-110 m, bijlage)

Aangezien de geplande werkzaamheden mogelijk een negatieve invloed hebben op het leefgebied van vleermuizen is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Deze dient aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag (Provincie Noord-Brabant).

Geadviseerd wordt om aangepaste verlichting te plaatsen teneinde te voorkomen dat bij de realisatiefase en de gebruiksfase van de gebouwen foeragerende vleermuizen negatief worden beïnvloed. Vooral de foeragerende Grootoorvleermuizen zijn hier gevoelig voor.

Soorten vleermuizen en gebruik van de planlocatie:

soort	Aantal (ong.)	functioneel gebruik pand Waterloostraat
Gewone dwergvleermuis	1-5	Zomerverblijf, paar- en baltsverblijf

soort	Aantal (ong.)	functioneel gebruik binnenplaats en bomenrij
Gewone dwergvleermuis	15	Zomerverblijf, foerageren, paar- en balts, oriëntatie
Ruige dwergvleermuis	10	Zomerverblijf, foerageren, paar- en balts, oriëntatie
Gewone grootoorvleermuis	2	Zomerverblijf, foerageren, paar- en balts, oriëntatie

soort	Aantal (ong.)	functioneel gebruik oriëntatiepunt, vliegroute
Gewone dwergvleermuis	25	oriëntatiepunt, vliegroute
Ruige dwergvleermuis	10	oriëntatiepunt, vliegroute
Gewone grootoorvleermuis	5	oriëntatiepunt, vliegroute
Tweekleurig vleermuis	2	oriëntatiepunt, vliegroute
Rosse vleermuis	2	oriëntatiepunt, vliegroute

Mocht u vragen hebben, neemt u dan gerust contact op met de heer Coen Knotters, 06-20431422.

Ik hoop dat deze informatie toereikend is voor uw doeleinden. Indien u nog vragen heeft verneem ik die graag.

Met vriendelijke groet,

Coen Knotters

Veldbiologische Werken

06 - 204 31 422

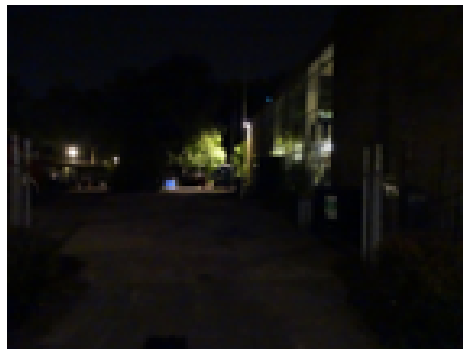
Memo, 2018-104 m, 31 augustus 2018

De planlocatie bestaat uit een pand met omheinde achterplaats en omringend gemeentelijk groen met bomen. Het pand bestaat uit twee verdiepingen waarbij grote ramen domineren, zowel aan de straatzijde (zuidzijde) als aan de zijde met de hoedelingang (noordzijde).

In de rapportage *Quickscan Wet natuurbescherming* opgesteld door Tritium, d.d. 6 juli 2018 wordt vervolgonderzoek naar Vloermuis geadviseerd. En ligt de nadruk op mogelijke aanwezigheid van Vloermuis aan de noordzijde en oostzijde van het pand in verband met mogelijke invliegopeningen naar de spouwmuur.

De ruime noordgevel grenzend aan de achterplaats is gedeeltelijk goed verlicht en omzoomd met bomen (zie afbeelding). De oostzijde van het pand bestaat uit een bijna blinde muur zonder verlichting. De zuidzijde wordt omzoomd door gemeentelijk groen en er bevindt zich straatverlichting. De westzijde wordt beschaduwed door een grote boom met aan de overzijde van de straat verlichting.

Achterplaats, met aan de achterzijde (rechts) de verlichte muur

In dit eerste onderzoek door Veldbiologische Werken is geen onderzoek verricht naar het uitvliegen van Vloermuis uit het pand. Wel is onderzoek verricht naar aanwezigheid van balte- en/of paar gedrag van Vloermuis in of in de nabijheid van het pand en op de planlocatie (en directe omgeving). Alle waargenomen vloermuisen zijn Gewone dwergvloermuisen. Een opname van een jongde Gewone dwergvloermuis ter plaatse is opgenomen als bijlage.

De resultaten van de eerste waarnemingen zijn op onderstaande kaart ingetekend. Opvallend is dat aan de oostelijke zijde van het pand, geen waarnemingen zijn gedaan. Wel aan de overzijde van de straat, daar werd onder de bomen geoefengoed.

Legenda

Er is op verschillende plaatsen op de achterplaats baltzing gehoord. Een vloermuis-
man vliegt om zijn verblijf heen en baltet. Of deze vloermuis aan het gebouw kan
worden gerelateerd, dat moet verder worden uitgesocht bij het in- en uitvliegen.

Ook werd er vanuit de aan de noordzijde gelegen bermzijde verschillende keren een
Social Call / sociale roep gehoord. Deze roep duidt vaak een vloermuis in rust aan,
maar kan ook betrekking hebben op paargedrags, dit gedrag is niet waargenomen.

De waarneming van struikaprikkhaan is opgenomen, omdat vergelijking met het
geluid baltroep Gewone dwergvloermuis en het geluid dat de struikaprikkhaan
maakt op de batdetector, kan voor verwarring zorgen.

Indien u nog vragen heeft neem ik die graag.

Met vriendelijke groet,

Coen Knotter
Veldbiologische Werken
06 - 204 31 422

Bijlage 2

Memo, 2018-110 m, 21 september 2018

Veldbiologische Werken

Ecologisch onderzoek en advies

Memo

**Balts- & paargedrag Vleermuis Gebouw
Waterloostraat 27, Breda**

d.d. 21 september 2018

Geachte heer/mevrouw, Beste Lennke,

Donderdagavond, 13 september jl. heeft Veldbiologische Werken een tweede veldonderzoek uitgevoerd naar het balts- en paargedrag van vleermuizen rond en nabij het pand aan de Waterloostraat 27 te Breda.

Zonaanvang vond plaats rond 20.00 uur, veldonderzoek startte rond 21.30 uur.

KNMI nachttemperatuur was rond de 15°C - 7°C.

© Ontwerp en Design - Veldbiologische Werken

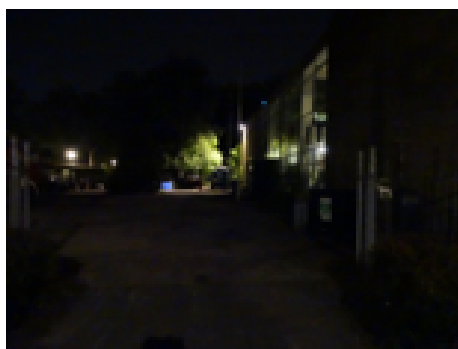
2018/110 m

1 van 1

De planlocatie bestaat uit een pand met omliggende achterplaats en omliggend gemeentelijk groen met bomen. Het pand bestaat uit twee verdiepingen waarbij grote ramen domineren, zowel aan de straatzijde (zuidzijde) als aan de zijde met de hoofdingang (noordzijde).

In de rapportage Quickscan Wet natuurbescherming opgesteld door Tritium, d.d. 6 juli 2018 wordt vervolgonderzoek naar Vloermuis geadviseerd. En ligt de nadruk op mogelijke aanwezigheid van Vloermuis aan de noordzijde en oostzijde van het pand in verband met mogelijke invliegopeningen naar de spouwmuuren.

De ruime noordgevel grenzend aan de achterplaats is gedeeltelijk goed verlicht en omzoomd met bomen (zie afbeelding). De oostzijde van het pand bestaat uit een bijna blinde muur zonder verlichting. De zuidzijde wordt omzoomd door gemeentelijk groen en er bevindt zich straatverlichting. De westzijde wordt beschaduwde door een grote boom met aan de overzijde van de straat verlichting.

Achterplaats, met aan de achterzijde (rechts) de verlichte muur

In dit tweede onderzoek door Veldbiologische Werken is meer onderzoek verricht naar het balta-/paargedrag van Gewone dwergvloermuis in relatie tot het pand, de achterplaats en de directe omgeving. Bovendien is een korte inventarisatie van de omgeving rond een gedeelte van de tegenoverliggende schoolgebouwen om foerageroute te inventariseren.

Aan de zuidwest zijde en westzijde van het pand zijn een minimaal aantal waarnemingen gedaan, waarschijnlijk omdat deze plaatsen verlicht zijn.

Ransuil

Opvallend is ook de waarneming van een roepende Ransuil aan de oostelijke zijde van het pand, waarschijnlijk in achterliggende parkje. Mogelijk betreft dit een jong dier. Mocht in dit parkje bomenkap geen plaats vinden in verband met de werkzaamheden, dan is het aan te raden verder onderzoek te doen naar de verblijfslocatie van Ransuil.

Baltaende Gewone dwergvloermuis

Er is op verschillende plaatsen op de achterplaats (noordzijde van het pand) baltaeng gehoord. Een vloermuis-man vliegt om zijn verblijf heen en baltet. Aan de noordzijde van het pand zijn meerdere waarnemingen gedaan van baltaende Gewone dwergvloermuis. Met name in de dunne rij met bomen (noordzijde binnenplaats en de kopse kant van de aangrenzende huizen is activiteit waargenomen. Er zijn geen Gewone dwergvloermuisen waargenomen die het te onderzoeken pand in of uit vliegen voor het uitvoeren van balta- en/of paargedrag. Maar is wel er een drietal tot viertal Gewone dwergvloermuisen waargenomen die aan de noordzijde van het pand/ blijvend vertoeven (rondhangen) en er baltaen. Redelijkerwijze is niet uit te sluiten dat het pand een rol speelt in het balta-/paargedrag van Gewone dwergvloermuis.

Mitigatie

In februari 2008 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan, waardoor het beoordelingskader voor de Flora- en faunawet gewijzigd is. Voor soorten uit bijlage I/II van de Habitatrichtlijn, waaronder ook vloermuisen, wordt geen ontfanging meer afgegeven voor het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting). Hierdoor dient een aanvrager er voor te zorgen dat hij door uitvoering van het project soorten niet benadeelt. Dit is er geen sprake van een overtoeding. Hierdoor dient men reeds schadelijk aan iedere ingreep passende mitigerende maatregelen getroffen te hebben.

Bron: www.vloermuisberaadstadv.nl

Dit betekent dat het van belang is om alvast mitigerende maatregelen toe te passen ruim vóór aanvang van werkzaamheden ter plaatse (> 6 maanden in actieve periode van de Gewone dwergvloermuis (ong. maart-oktober). Hiervoor kan worden gekozen voor een tijdelijke oplossing (vloermuisakast) en later bij nieuwbouw/renovatie inbouwkasten aan de noordzijde van het pand in te metselen. Bovendien is het aan te bevelen de dunne bomenrij aan de noordzijde van de binnenplaats te handhaven.

Voorstel voor de te gebruiken vloermuiskast als mitigatiemaatregel:

Bij inbouwen in het pand:

Beide kasten zijn ook geschikt als paarverblijf.

Omdat er 3 à 4 Gewone dwergvloermuisen balke- en paargedrag ter plaatse vertonen, kunt u bijvoorbeeld een vierstal (tijdelijke of inbouw) kasten plaatsen.

Indien u nog vragen heeft vernemen ik die graag.

Met vriendelijke groet,

Coen Knotters
Veldbiologische Werken
06 - 204 31 422